

Diaconie is 'blazen op smeulende harten'

In september 2016 ging in Utrecht de tweejarige opleiding tot diaconaal assistent van start. Met deze opleiding wil het Aartsbisdom Utrecht samen met de Diocesane Kerkelijke Caritasinstelling (DKCI) ervoor zorgen ook in de toekomst in navolging van Christus een gastvrije en dienende Kerk te kunnen zijn, met oog en hart voor de noden in de samenleving. 'Op Tocht' sprak halverwege het eerste cursusjaar met drie enthousiaste deelnemers: Caroline Bennemeer uit Utrecht (Salvatorparochie), Agnes Vos uit Nieuwegein (parochie H. Drie-eenheid) en Arie van de Wiel uit Amersfoort (parochie Onze Lieve Vrouw van Amersfoort).

Hun motivatie om deze opleiding te volgen heeft vaak een persoonlijke component. Zo vertelt Caroline Bennemeer dat ze naar Utrecht verhuisde en daar werd geraakt door de daklozen en verslaafden die ze er trof. "Ik kom niet uit een omgeving waar je veel met zulke problemen wordt geconfronteerd. Ik wilde meer betekenen voor mijn omgeving, deze opleiding biedt de kans om daadwerkelijk iets voor je medemens te doen."

Maar dat is niet de enige reden waarom ze aan de opleiding begon: "Daarnaast maak ik me zorgen over hoe het met de Kerk gaat, de ontkerkelijking. Ik heb sterk het gevoel dat als je zichtbaar iets voor de ander doet, je als christen een tegengif biedt aan het cynisme en de negativiteit die momenteel in de samenleving heersen."

Arie van de Wiel benadrukt dat diaconie één van de belangrijkste pijlers is van het Kerk-zijn, maar dat zij niet op alle plekken is uitgewerkt. "Soms is diaconie het ondergeschoven kindje, of blijft onherkenbaar," constateert hij. "Ik probeer met de bagage die we hier meekrijgen te herkennen waar we diaconaal bezig kunnen zijn. Als parochie of geloofsgemeenschap doen we veel, maar we herkennen het niet altijd als diaconie. Bijvoorbeeld de activiteiten die we rond het asielzoekerscentrum organiseren – dat is puur diaconaal werk. Maar ook het bezoekwerk, dat wordt vaak alleen als pastoraat gezien, maar is óók diaconaat. Die twee liggen vaak dicht bij elkaar."

"Daarbij valt me op dat diaconie heel breed is. Diaconaal werk is in de loop der eeuwen op vele

manieren gedefinieerd en ingevuld. Een belangrijk punt vind ik de gelijkwaardigheid – vergelijk het met het werk in de missie. Het begint met luisteren, zien, aandacht."

Agnes Vos ziet dat er binnen parochies veel sociale problemen zijn, "daar wil ik me graag voor inzetten. Ik was tot nu toe actief als koorlid, maar ook bezig met mijn vorming als christen. Nu

is denk ik de tijd rijp om mijn 'Ja-woord' tegen God te herhalen door me in te zetten voor de parochie." De komende jaren zullen bovendien diverse kerkgebouwen hun deuren sluiten terwijl het werk moet doorgaan. Een sterke gelovige basis en kennis van zaken zijn dan belangrijk. Vos: "We groeien toe naar een Kerk als netwerkgemeenschap, die blijft functioneren als er geen eigen kerkgebouw meer is. Dat betekent investeren in de toekomst door in mensen te investeren. Dat past bij mij, ik ben altijd bezig met het leggen van verbindingen tussen mensen."

Paus Franciscus is een grote bron van inspiratie. "Ik ben sterk getroffen door deze paus. Hij wil mensen helpen en ik wil daarin met hem mee optrekken. Ook Chiara Lubich, stichteres van de Focolarebeweging, is een inspiratiebron. Tijdens deze cursusbijeenkomsten hoor ik dat vele mensen bezig zijn met diaconie – ik wil samen met hen op weg gaan."

Caroline Bennemeer merkte in de loop der jaren dat haar geloof gebaat is bij 'permanente educatie'. "Ik heb inmiddels diverse geloofscursussen gedaan en die zorgen voor voeding van je geloof. Je koppelt je geloof gaandeweg je leven steeds aan een andere levenservaring – cursussen helpen in dat proces." Deze opleiding focust in het eerste jaar op 'Geloof en diaconie'. Bennemeer: "De opleiding laat je vanuit de Bijbel over vraagstukken nadenken. Ook helpt ze je om ideeën te vormen. Tegelijkertijd zijn er praktische onderdelen, waaraan je die ideeën kunt toetsen. En je leert kijken naar de organisatie achter het diaconale werk: de kerkelijke hiërarchie. Wat bestaat er al? Wat zijn bekende valkuilen? Hoe werkt het allemaal?"

"De docenten maken moeilijke begrippen tastbaar en toegankelijk. Zo vertaalde de docent vandaag barmhartigheid als 'warmhartigheid'. Met als achterliggend idee: soms moet je niet alleen praten over de werken van barmhartigheid maar gewoon warm zijn en ze in praktijk brengen. Zoals Jezus iemand met waterzucht uitnodigde voor het eten. Deze persoon leed aan hongeroedeem en soms is het dus niet ingewikkelder dan dat: iemand vragen om een boterham mee te eten."

"Je leert vragen stellen," voegt Van de Wiel toe. "Diaconie is heel dichtbij. We spreken tijdens de opleiding natuurlijk over de organisatie en de projecten, maar het begint klein: met pijn in je buik vanwege het lijden van een ander. Belangrijk is steeds de boodschap dat ons geloven ook doen is. Het is een werkwoord, zoals wel wordt gezegd. Dat doen vertaalt zich onder meer in omzien naar elkaar. We vormen een vierende Kerk, maar doen dat in het perspectief van omzien naar elkaar. Verhalen uit de gemeenschap mogen daarbij tot inspiratie dienen. Met de viering op zondagmorgen begint het

pas: dan ga je je zending waarmaken met diaconaal werk, met de werken van barmhartigheid. Agnes Vos: "En mede door het huiswerk merk je dat ook andere parochies tegen problemen aanlopen bij het opzetten en invullen van het diaconale werk. Het is goed om je geloof naar buiten te brengen, om open te zijn en erover te praten. Concrete ervaringen delen, dat is belangrijk. Dan gaat het over God, maar ook over de Liefde die Hij is."

Caroline Bennemeer onderschrijft het belang om altijd over je inspiratie te blijven praten. Dat levert soms verrassende ontdekkingen op, heeft ze gemerkt: "Als je daar open over bent, blijkt soms in de gesprekken dat er meer mensen geloven of in het verleden naar de kerk gingen dan je verwachtte. Door te zeggen waar vanuit je handelt en dat je niet anders kunt, raak je mensen. Zo kun je verbindingen leggen."

Voor je project kan die houding ook belangrijk zijn, is haar overtuiging. "Mensen die de Kerk zijn uitgewandeld, kun je er via een diaconaal project weer bij betrekken. Zo wakkeren we het smeulend vuurtje in hun hart aan en dat helpt om vrijwilligers en gelden te vinden. We moeten blazen op de smeulende harten." Het lijkt haar mooi om ooit een project te kunnen doen voor de parochianen zelf, want ook binnen de parochie vallen er mensen buiten de boot. En je kunt veel expertise en hulp uit de eigen gemeenschap halen om daar iets aan te doen. Zo kunnen de gever en ontvanger een dialoog aangaan.

"Die koppeling van diaconie en pastoraat is belangrijk," onderstreept ook Van de Wiel. "Zo organiseer je netwerken in je eigen gemeenschap. Het is natuurlijk goed dat we met diaconie buiten de parochie kijken, maar we moeten de eigen gemeenschap niet vergeten."

Vos: "Op dit moment zie ik in mijn eigen geloofsgemeenschap vooral zo'n veertig heel betrokken maar meest oudere parochianen. Die groep wil ik dankzij een netwerk graag helpen uitbreiden, zodat deze groep opgevolgd wordt. Voor diaconaal handelen moet je ook in je directe omgeving kijken: armoede is niet alleen bij de voedselbank, maar er bestaan ook onzichtbare armoede en eenzaamheid.

Over de invulling van de opleiding zijn ze erg enthousiast, benadrukken ze tot slot. "Het is mooi dat elke bijeenkomst met een Mis begint. Zo vieren en bidden we samen, dat geeft inspiratie. En de docenten hebben elk veel expertise en zijn bereid om die met ons te delen en ons zo op weg te helpen." "Die inzet onderstreept ook het belang dat het bisdom aan deze opleiding hecht," zegt Van de Wiel. "Ik ben ook blij dat we door het huiswerk echt aan verdieping toekomen. Dat stimuleert," vult Vos aan.

V.l.n.r.: Agnes Vos, Arie van de Wiel en Caroline Bennemeer